

Sygn.akt III AUa 876/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Alicja Sołowińska (spr.)

Sędziowie: SA Bożena Szponar - Jarocka

SO del. Piotr Prusinowski

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 20 lutego 2013 r. w Białymstoku

sprawy z wniosku D. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie wysokości kapitału początkowego

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Suwałkach III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 18 czerwca 2012 r. sygn. akt III U 208/12

zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że do ustalenia kapitału początkowego D. S. zalicza okres pracy na podstawie umowy agencyjnej wykonywanej na rzecz Spółdzielni (...) w E. od 26 października 1989 r. do 28 września 1990 r.

Sygn. akt III AUa 876/12

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 10 lutego 2012 roku, wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku u o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) ustalił D. S. wartość kapitału początkowego. Do ustalenia wartości kapitału początkowego nie uwzględniono okresu, w którym wnioskodawczyni była zarejestrowana jako bezrobotna bez prawa do zasiłku dla bezrobotnych od dnia 20 września 1995 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku oraz okresu od dnia 26 października 1989 roku do dnia 28 września 1990 roku, co do którego nie było w organie rentowym informacji, by opłacana była w tym okresie składka na ubezpieczenie społeczne.

D. S. w odwołaniu od powyższej decyzji wniosła o jej zmianę i uwzględnienie przy wyliczeniu kapitału początkowego okresu pracy na podstawie umowy agencyjnej wykonywanej na rzecz Spółdzielni (...) w E. od dnia 26 października 1989 roku do dnia 28 września 1990 roku.

Sąd Okręgowy w Suwałkach Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu powyższego odwołania, wyrokiem z dnia 18 czerwca 2012 roku, zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił D. S. wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku w kwocie 49.693,93 złote. Sąd Okręgowy ustalił, że D. S. była zatrudniona w Spółdzielni (...) w E. w okresie od dnia 26 października 1989 roku do dnia 28 września 1990 roku jako agent. Świadczą o tym wystawione jej w tym zakresie przez Spółdzielnię w dniu 30 listopada 1990 roku świadectwa pracy, których Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie kwestionował, a także złożona przez wnioskodawczynię do akt sprawy umowa o świadczeniu usług w zakresie prowadzenia na warunkach zlecenia punktu sprzedaży detalicznej zawartej z tą Spółdzielnią przez nią i jej męża M. S. jako agentów oraz legitymacja ubezpieczeniowa z pismem o uprawnieniu do świadczeń leczniczych z racji zatrudnienia w Spółdzielni. Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawczyni niewątpliwie pracowała w Spółdzielni w okresie od dnia 26 października 1989 roku do dnia 28 września 1990 roku. Zatem w ocenie Sądu I instancji niezależnie do tego, czy organ rentowy posiadał informację o opłaceniu składek na ubezpieczenie społeczne za ten okres, należało ten okres zaliczyć do okresu składkowego zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Z brzmienia powyższego przepisu, w ocenie Sądu Okręgowego, wynika że okresy świadczenia pracy osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej, czy też zlecenia, od dnia 1 stycznia 1976 roku są zaliczane jako okresy składkowe. Sąd Okręgowy powołał się w tym zakresie na orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Białymstoku i Sądu Najwyższego. Mając zatem na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję zgodnie z decyzją symulacyjną wydaną przez organ rentowy i na podstawie art. 477¹⁴§ 2 kpc orzekł jak w sentencji wyroku.

Organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie prawa procesowego tj. art. 321 kpc polegające na tym, iż Sąd Okręgowy orzekł ponad żądanie wyartykułowane przez ubezpieczoną w odwołaniu, bowiem D. S. wносиła o doliczenie jej do stażu pracy i kapitału początkowego okresu zatrudnienia od dnia 26 października 1989 roku do dnia 28 września 1990 roku, a Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił wartość kapitału początkowego, podczas gdy powinien zobowiązać organ rentowy do uwzględnienia spornego okresu do stażu pracy, a w konsekwencji do wyliczenia wartości kapitału początkowego,
2. naruszenie prawa procesowego tj. art. 232 kpc w związku z art. 231 kpc w związku z art. 6 kc poprzez ustalenie z urzędu, iż wnioskodawczyni udowodniła, że w spornym okresie osiągnęła wynagrodzenie w kwocie minimalnej,
3. naruszenie prawa materialnego tj. art. 6 kc oraz art. 174 w związku z art. 15 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w samodzielnym ustaleniu wynagrodzenia za sporny okres w kwocie minimalnego wynagrodzenia oraz w ustaleniu wartości kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku w kwocie 49.693,93 złote przy przyjęciu minimalnego wynagrodzenia, gdy ustalenie wynagrodzenia w myśl art. 15 ust. 2a ustawy jest możliwe dla osób pozostających w stosunku pracy.

Wskazując na powyższe, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zobowiązanie organu rentowego do uwzględnienia spornego okresu pracy do wyliczenia kapitału początkowego ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Kwestią sporną w niniejszej sprawie była możliwość zaliczenia D. S. do wyliczenia wartości kapitału początkowego okresu od dnia 26 października 1989 roku do dnia 28 września 1990 roku, w którym wnioskodawczyni pracowała w charakterze agenta na rzecz Spółdzielni (...) w E.. Takie żądanie D. S. wyraziła w odwołaniu od decyzji ustalającej wysokość kapitału początkowego.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że wobec materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, nie ulegało wątpliwości, iż powyższy sporny okres powinien zostać uwzględniony D. S. przy wyliczenia wartości kapitału

początkowego. Słusznie Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazał, że zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 roku okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne: pracy na obszarze Państwa Polskiego wykonywanej na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia oraz współpracy przy wykonywaniu takiej umowy: a) objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego i okresy kontynuowania tego ubezpieczenia, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki, b) wykonywanej przed dniem 1 stycznia 1976 roku, jeżeli umowa odpowiadała warunkom ubezpieczenia obowiązującym w tym dniu.

Należy dodatkowo wskazać, że od dnia 1 stycznia 1976 roku obowiązywała ustawa z dnia 19 grudnia 1975 roku o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz. U. Nr 45, poz. 232 ze zm.). Zgodnie z art. 1 ust. 1 tej ustawy obowiązkowe ubezpieczenie społeczne obejmowało osoby wykonujące stale i odpłatnie na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, zawartej z jednostkami gospodarki uspołecznionej. Jednakże przepisy tej ustawy od dnia 15 listopada 1991 roku mogły być stosowane tylko wtedy, gdy nie były sprzeczne z postanowieniami ustawy z dnia 17 października 1991 roku o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. 1991 r. Nr 104 poz. 450), która następnie utraciła moc dnia 1 stycznia 1999 roku na podstawie art. 195 pkt 9 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

Zatem przepisy ustawy z dnia 19 grudnia 1975 roku o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia nie mogły znaleźć zastosowania w niniejszej sprawie, wobec wyraźnego unormowania kwestii zaliczania do stażu pracy okresów wykonywania umowy agencyjnej w art. 6 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Stąd też słusznie Sąd Okręgowy uznał, że niezależnie od opłacania składki na ubezpieczenie społeczne, dla osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej, czy też zlecenia od dnia 1 stycznia 1976 roku, zalicza się okresy tej pracy jako okresy składkowe na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego przepisy ustawy z dnia 19 grudnia 1975 roku o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, a także wydanych na jej podstawie rozporządzeń wykonawczych Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 roku oraz Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 14 lutego 1976 roku (Dz. U. 1976 r. Nr 6 poz. 33) nie uzależniały prawa do emerytury osób nimi objętych od zgłoszenia ich do ubezpieczenia oraz od opłacania składek na ubezpieczenie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 1979 roku, IIURN 73/79, OSNCP 1979/11 poz. 225). Zatem podsumowując powyższe rozważania, skoro D. S. przedstawiła umowę agencyjną zawartą przez nią i jej męża M. S., obejmującą sporny okres od dnia 26 października 1989 roku do dnia 28 września 1990 roku (k. 8), a także przedstawiła świadectwo pracy wystawione przez Spółdzielnię (...) w E. za ten okres (k. 5 akt rentowych), to nie ulegało wątpliwości, iż powyższy sporny okres należało jej uwzględnić jako okres składkowy przy wyliczeniu wysokości kapitału początkowego. Ostatecznie kwestia ta nie była także kwestionowana przez organ rentowy.

Odnosząc się natomiast do zarzutów apelacyjnych, należy wskazać, że zgodnie z art. 477⁸ kpc sąd pracy i ubezpieczeń społecznych rozpoznaje odwołania od decyzji organów rentowych, niedopuszczalne jest natomiast rozpoznawanie merytoryczne żądań, które wykraczają poza zakres zaskarżonej odwołaniem decyzji. Skoro D. S. w odwołaniu od decyzji wniosła o uwzględnienie jej przy wyliczeniu kapitału początkowego okresu od dnia 26 października 1989 roku do dnia 28 września 1990 roku, to treść tego odwołania wyznaczała ramy niniejszego procesu. Drugi z okresów nieuwzględnionych przez organ rentowy do wyliczenia wartości kapitału początkowego, wobec niezakwestionowania tej okoliczności przez D. S., także nie był przedmiotem niniejszej sprawy. Słusznie zatem organ rentowy w apelacji wskazał, że tylko w zakresie wskazanym w odwołaniu od decyzji Sąd Okręgowy rozstrzygał niniejszy spór. Natomiast kwestia wyliczenia wysokości kapitału początkowego, przy przyjęciu określonej wysokości wynagrodzenia uzyskiwanego przez wnioskodawczynię w poszczególnych okresach, nie była przez wnioskodawczynię kwestionowana.

Stąd też sentencja wyroku Sądu Okręgowego powinna być sformułowana w taki sposób, by odzwierciedlić istotę niniejszego sporu – zaliczenie do ustalenia kapitału początkowego spornego okresu pracy. Wskutek doliczenia tego okresu do stażu pracy organ rentowy będzie zobowiązany do ponownego wyliczenia wysokości kapitału początkowego D. S. nie tylko z uwzględnieniem spornego okresu, ale także przy przyjęciu wysokości wynagrodzenia uzyskiwanego w poszczególnych okresach. Wówczas w przypadku ustalenia wysokości kapitału początkowego w sposób niezgodny z wolą wnioskodawczyni będzie ona uprawniona do kwestionowania wysokości świadczenia. Jednocześnie należy wskazać, że decyzja symulacyjna wydana przez organ rentowy w dniu 2 maja 2012 roku jest decyzją opartą na pewnych założeniach, nie tylko co do zaliczenia spornego okresu, ale także co do wysokości wynagrodzenia osiąganego przez wnioskodawczynię. Zatem nie było możliwości orzekania dokładnie o wysokości kapitału początkowego wnioskodawczyni w oparciu o tą hipotetycznie wyliczoną wartość. Stąd też należało uznać, że zarzuty apelacyjne dotyczące naruszenia przepisów postępowania tj. art. 321, 232 i 231 kpc, jak też przepisów prawa materialnego tj. art. 6 kc i art. 15 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zostały przez Sąd Okręgowy naruszone. Odnosząc się do treści żądania D. S., należało do ustalenia kapitału początkowego wnioskodawczyni zaliczyć okres pracy na podstawie umowy agencyjnej wykonywanej na rzecz Spółdzielni (...) w E. od dnia 26 października 1989 roku do dnia 28 września 1990 roku.

W tym stanie rzeczy, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 kpc orzekł jak w sentencji wyroku.